

Oponentský posudek na bakalářskou práci

Iveta Samšuková

Sémantické posuny původního starořeckého lexika v současné novořečtině

FF UK Praha, září 2014

Iveta Samšuková se ve své práci zabývá problematikou sémantických změn, a to jak po stránce teoretické, tak i praktické. První část práce je zaměřena teoreticky, autorka sleduje vznik a vývoj etymologického zkoumání, lexikální sémantiky a způsoby klasifikace sémantických změn u několika významných badatelů (Meillet, Bréal, Geetaerts a Redondo Moyano). Druhá část je pak věnována analýze tří slovesných lexémů (δουλεύω, θεραπεύω a κηδεύω), které jsou doloženy už ve starořečtině a které se v nějaké podobě dochovaly i do novořečtiny.

Pokud jde o teoretickou část (s. 8-30), je založena z velké části na Geeraetsově monografii *Theories of Lexical Semantics* (2010). Jde o vhodně zvolenou zdrojovou publikaci, o čemž svědčí i fakt, že byla letos přeložena do češtiny (autorka ovšem pracuje s originálem). Třebaže autorka dovedla vyhmátnout zásadní informace a její výklad je dobře promyšlený a konsistentní, měl by být založen na větším množství sekundární literatury. Např. kap. 2.2.1 a 2.2.2. vycházejí pouze z Geeraetse, je ovšem autorce ke cti, že všude uvádí příslušné reference. Citování Platóna by bylo vhodnější podle originálu než podle českého překladu (s. 9). Mylná je informace o *pozdějších* jednojazyčných slovnících (s. 12), v antice byly vypracovávány výhradně různé typy jednojazyčných (výkladových) slovníků, dvojjazyčné slovníky prakticky neexistovaly. Používání standardních učebnic jakožto sekundární literatury není vhodné (viz Čermák 2007).

Druhá část, která tvoří vlastní jádro práce (s. 31-47), obsahuje velmi podrobnou, pečlivě a nápaditě zpracovanou analýzu řeckých denominativ δουλεύω, θεραπεύω a κηδεύω. Autorka logicky postupuje od nejstarších dokladů ve starořečtině, přes byzantskou řečtinu až do novořečtiny. Pracuje se širokou škálou slovníků a její postup je adekvátní. Nejlépe je zpracováno δουλεύω, včetně metaforických a slangových výrazů. Nicméně návaznost této části na část předcházející je velmi volná a nezřetelná. Očekávala bych výraznější propojení mezi typy sémantických změn a posuny významu u konkrétních sloves. Teoretická část je delší než část praktická, což je dost neobvyklé, byla bych přivítala rozbor většího množství sloves. Co např. starořecké τοξεύω, ιππεύω, βασιλεύω, χορεύω, ιατρεύω, λατρεύω? Tato slovesa také splňují podmínku (s. 31), že se od nich tvoří feminina zakončená na -εία (τοξεία, ιππεία, βασιλεία, χορεία, ιατρεία, λατρεία).

Překvapující je – u absolventky starořečtiny – nestandardní způsob citování děl starořecké literatury. Místo obvyklého *zkratka autora, zkratka díla* (případně jméno a název v nezkrácené podobě, vezmeme-li v úvahu, že jde o práci z novořečtiny), *kapitola, paragraf*, popř. *verš*, (s tím, že v bibliografii, popř. v poznámce je uvedeno, že všechna díla jsou citována podle *Persea*; lepší by ovšem bylo citovat podle TLG), uvádí autorka u každé citace v poznámce odkaz na konkrétní místo z *Persea*, přičemž někdy dodává jméno překladatele do angličtiny

(proč? např. pozn. 96, 97), jindy editora (např. pozn. 100), jindy nejmenuje nikoho (např. pozn. 98, 102). Pokud jsou překlady do češtiny její vlastní, pak to mělo být uvedeno v poznámce. Pro starořecké stadium by bylo vhodné vedle Beekse použít i Chantrainův etymologický slovník.

Po formální stránce obsahuje práce vcelku minimum překlepů (s. 7: „sloves, které patří“; s. 13 „vnikl“), jen výjimečně se objevují nevhodné formulace (s. 12: „První tradice lexikální sémantiky... se ujala především v Německu...“; s. 16 „vznikla na strukturalismu nezávislá americká lingvistika pod vedením Noama Chomského...“) a nestandardní termíny (passim „prototypní“; s. 13 „sepnutí psychologických mechanismů“). Poznámky jsou často chybně uváděny až za interpunkčním znaménkem.

Otázky k diskusi:

- Proč autorka nevyužila některé publikace z doporučené literatury, např. Fisiak, Jacek, *Historical semantics, historical word-formation*. Berlin: Mouton, 1985. Eckardt, Regine, *Meaning Change in Grammaticalization : An Enquiry into Semantic Reanalysis*. Oxford University Press, 2006
- Na s. 21 se autorka zmiňuje o meronymii. Jak tento termín vyloží?
- Proč byla k rozboru vybrána právě denominativní slovesa na -εύω?

Struktura práce je přehledná a promyšlená, výklad je podáván systematicky a v logickém sledu. Autorka prokázala, že je schopna se orientovat v anglicky psané literatuře, a závěry, k nimž dospěla jsou formulovány jasně a srozumitelně. Práci považuji za velmi solidní podklad pro obhajobu a navrhuji známku velmi dobře.

doc. PhDr. Dagmar Muchnová, CSc.

V Praze dne 21.8. 2019